

Silmän retinoblastooma (verkkokalvon varhaissolusyöpä)

Lääkärikirja Duodecim

22.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Retinoblastooman yleisyys
- Retinoblastooman oireet
- Milloin hoitoon
- Retinoblastooman toteaminen
- Erotusdiagnostiikka
- Retinoblastooman hoito
- Retinoblastooman seuranta
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Retinoblastooman yleisin oire on valkea heijaste mustuaisessa, joka huomataan usein lapsesta salamavalolla otetusta valokuvasta.
- Uusi karsastus on retinoblastooman toiseksi yleisin oire ja siksi karsastuksen syy tulee aina selvittää viipymättä lapsen iästä riippumatta.

Retinoblastooma eli verkkokalvon varhaissolusyöpä on sairaus silmän valoa aistivassa osassa, verkkokalvolla. Sairaus esiintyy varhaislapsuudessa.

Sairauden nopea hoito on tärkeää, jotta varmistetaan näön säilyminen mahdollisimman hyvänä. Sairaudesta paranee yli 95 % potilaista, mutta näkö voi jäädä normaalia heikommaksi.

Retinoblastooman yleisyys

Retinoblastoomaan sairastuu noin yksi lapsi 16 000 elävänä syntynyttä lasta kohti.

Retinoblastooman oireet

Yleisin oire on valkoisena näkyvä silmän mustuainen, joka eroaa toisesta, terveestä silmästä. Tämän oireen huomaavat usein vanhemmat tai sukulaiset lapsesta otetuista valokuvista.

Toiseksi yleisin oire on uutena oireena ilmenevä karsastus. Tästä syystä karsastuksen syy tulee selvittää viiveettä riippumatta siitä, minkä ikäinen lapsi on kyseessä.

Milloin hoitoon

Jos vanhemmat epäilevät lapsella leukokoriaa (valkea mustuainen) tai lapselle ilmaantuu ilmi karsastus silmien jo oltua suorassa, on lääkärin tutkimukseen syytä hakeutua välittömästi. Vaikka yleislääkäri ei itse pystyisi vahvassa epäilyssä havaitsemaan tutkimuksissa poikkeavaa, ohjaa hän lapsen silmälääkärin tarkempaan tutkimukseen seuraavaksi arkipäiväksi.

Retinoblastooman toteaminen

Neuvolalääkärin tekemissä määrääikaistarkastuksissa seulotaan neuvolaikäisten lasten

punaheijasteen kirkkautta ja symmetrisyyttä sekä karsastuksen esiintymistä. Jos näissä esiintyy poikkeavaa, ohjataan lapsi tarkempiin tutkimuksiin erikoissairaanhoidon.

Tauti todetaan silmälääkärin suorittamassa silmänpohjatutkimuksessa. Verkkokalvon retinoblastooma näkyy alkuvaiheessa vaaleana pesäkkeenä, joka edetessään muuttuu monimuotoisemmaksi. Diagnoosi varmistetaan usein magneettikuvauksella.

Kasvain aiheuttaa hoitamattomana edetessään verkkokalvon irtauman. Lisäksi voi lasiaistilaan vuotaa verta.

Tietokonekerroskuvausta vältetään näissä tapauksissa tutkimuksena, sillä jos potilas sairastaa periytyvää verkkokalvon syöpää, säteily voi altistaa uusien syöpien muodostumiselle.

Erotusdiagnostiikka

Vanhemmilla lapsilla silmän vaikea-asteinen tulehdus (esim. vaikea-asteinen silmän kudosten tulehdus, uveiitti) voi muistuttaa oireiltaan retinoblastoomaa.

Retinoblastooman hoito

Hoitona käytetään solunsalpaajahoitoa. Tämän lisäksi käytetään paikallisina hoitoina lämpölaserhoitoa, jäädytyshoitoa ja tarvittaessa kirurgista hoitoa.

Tarvittaessa hoitona käytetään myös sädehoitoleikkausta, jossa silmän pintaan kiinnitetään määritellyksi ajaksi radioaktiivinen levy.

Retinoblastooman seuranta

Hoidettuja retinoblastoomaa sairastaneita potilaita seurataan Helsingin yliopistollisessa sairaalassa siihen saakka, kunnes kasvaimen tulkitaan parantuneen pysyvästi. Lapsipotilaita seurataan keskussairaalassa täysi-ikäisyyteen saakka.